

Interjú „A Kommunizmus Áldozatainak Emléknapja” alkalmából

A riport helyszíne: Makó

Kérdezett: Egy makói házaspár, akik ebben az időben átélték ezt a félelemmel teli légkört.

Jó napot kívánok!

A Kommunizmus Áldozatai Emléknapja alkalmából szeretnék Önnek a témában néhány kérdést feltenni.

Önnek mit jelent az a szó, hogy kommunizmus?

- Először is Magyarországon nem volt kommunizmus, később lett volna ,de először a szocializmust építették fel.

Milyen időszak következett be 1945 után Magyarországon?

- Ugye a Horthy-korszak 1945-ig tartott, 1945 után kezdődött az átmenet a szocializmusba.

Milyen változásokkal járt az „új korszak”?

- 1945-ben volt egy földosztás a földművesek között, de sajnos szovjet mintára megkezdődött később a ”téteszesítés”.

Mit jelentett ez a parasztok számára?

- 1948-ban 2 párt egyesülésével tulajdonképpen egy egypárti diktatúra alakult ki Magyarországon .A Magyar Dolgozók Pártja alakult meg, amelynek a főtitkára Rákosi Mátyás lett. 1949-től 1956-ig tartó időszakot Rákosi –korszaknak neveztük.
- A háború utáni károk helyreállításával párhuzamosan megkezdődtek az államosítások. Termelőszövetkezeteket hoztak létre szovjet mintára.
- A parasztok eleinte nem akarták bevinni a földjüket a termelőszövetkezetbe.
- Ezért a hozzáértő, talpon maradt gazdákat meg kellett fojtaniuk. Ezeket a parasztokat kulákoknak bélyegezték meg. A kulákokat, a gazdag parasztokat üldözték és megfosztották saját vagyonától.

-Kiket nevezetek kulákoknak?

- A Szovjetunióból átvett elnevezés eredetileg jobb módú, a gazdálkodáshoz értő, viszonylag tökeerős parasztot jelölte. Közép parasztot, gazdag parasztot jelent.

-Ebben az időben milyen társadalmi rétegek voltak?

- Voltak a nagygazdák, akik 100-200 holddal rendelkeztek és voltak a tanyások, akik 6-20 hold birtokukkal rendelkeztek.

-Hogyan történt a kulákok megsemmisítése?

- Megvádolták őket terményrejtegetéssel, feketevágással. Perbe fogták őket, elvették a termelőeszközeiket, földjüket. A „padlássöprések” során mindent elvittek tőlük, sokszor még vetőmag sem maradt a háznál.
- Egy részüket bekényszerítették a termelőszövetkezetekbe. Létrehozták Rákosiék Magyarországon a magyar Gulágot.
- A recski kényszermunkatáborba internálták a politikai okból elhurcolt foglyokat.

-Milyen munkatáborok voltak még az országban?

- A recski és a kistarcsai táborok voltak a legismertebbek. De volt még tábor a Hortobágyon, Oroszlányban, Tiszaöldön, Kazincbarcikán.
- A recskibe politikai, a kistarcsaiba vegyesen mentek az emberek. Ide még indoklás nélkül is küldtek embereket.
- Ezek pedig 1956 után megszűntek.

-Makóról vittek el embereket munkatáborokba?

- Az én tudomásom szerint senkit se vittek el. Makón és környékén a mezőgazdasági termelésnek évszázados hagyományai vannak. A feltételezésekkel szemben mégis kevés kulák volt itt.
- Makó lakosságának mindössze 0,7%-a minősült kuláknak. A gazdagparasztok nagy része pedig nem a földterület nagysága, hanem a földterület értéke miatt került a kulákok közé.

-Mennyi volt az átlag életkor abban az időben?

- 60 év volt kb. az átlag. Aki már elérte a 80. évet, arra már furán néztek az emberek az utcán.

-Milyen volt a közhangulat?

- Nem mertünk bízni senkiben, mert senki sem tudta, hogy kik a besúgók. Nem mertünk véleményt mondani az akkori politikáról, mert ha rossz véleményt mondtunk, akkor bevitték az embert az akkori Csendőrségi

palotába, a mostani Galamb József Szakmunkásképzőbe és ott jól megverték.

-Mi módon „szabadították” fel Makót az oroszok?

- 1944.09.26-án érkeztek az első orosz csapatok és közel 40 évig ideiglenesen itt állomásoztak.

-Az oroszok hogy viselkedtek itt?

- Hát emlékszem arra a napra amikor úgy jöttek be mint a forradalmárok. Keresték az előző politikai rendszert pártoló embereket és támogatóit. A nőkkel erőszakoskodni kezdtek és házról házra jártak és ami megtetszett nekik, azt megfogták és elvitték.

-Tanultuk történelem órán, hogy a diktatúrában félelemben,rettegésben éltek az emberek. A mindennapokban ez érezhető volt?

- Az ÁVH-s titkosrendőrök bármikor, bárkit letartózhattak.Mindenki gyanús volt, elég volt egy rosszindulatú besúgás és máris egy életre tönkretelthették. A titkosrendőrök módszeri közé tartozott, hogy a hajnali órákban mentek áldozataikért. Ezt nevezték „csengőfrásznak”.
- A diktatúra jelképe Budapesten az Andrássy út 60. ,az ÁVH központja volt.Aki ide került, arra kínzások vártak, testi-lelki bántalmazásban volt részük.

-Mikor történtek változások?

- Rákosi halála után,1955-ben megnyíltak a táborok.De azután következett 1956 ,a forradalom. Mint tudjuk ,sajnos a szovjet beavatkozás hatására a forradalmat levertek.
- De a sztálini-rákosi diktatúrát a régi formájában már nem lehetett visszaállítani.

-Ekkor kezdődött a Kádár-korszak?

- Igen. Ez volt a” kádári diktatúra”.Országosan 20 000embernél többet ítélték el.
- 10 000-nél többet újonnan felállított internálótáborokba vittek.Közel 500 embert végeztek ki.
- 1989 után az áldozatok zömét a Rákoskeresztúri új köztemető 301-es parcellájában találták meg.

-Nagyon köszönöm az interjút!

Riczó Dominik

KLTK Makói Élt. Isk.
Barbók S. R. z.